

Dr. BAKOS JÓZSEF:

ADALÉKOK A MŰKEDVELŐ SZÍNJÁTSZÁS TÖRTÉNETÉHEZ

— A műkedvelő szó és színpad nyelvének történetéhez —

Művelődéstörténeti, színház- nyelv- és iskolatörténeti szempontból egyaránt érdeklődésre tarthat számot az az előadássorozat, amelyet a sárospataki „műkedvelők” rendeztek a szabadságharc bukása utáni időben, 1854-ben. Az erre vonatkozó adatok közreadásával célunk volt egyúttal a műkedvelő szó és színpad nyelvének történetéhez is adatot szolgáltatni.

1. Az előadásokat „a városi kórház és az Ifjúsági Könyvtár javára” rendezték, s hogy a megfelelő összeg a kitűzött célt szolgálta valóban, nem kisebb tanú bizonyítja, mint ez években Patakon rektor-professzor Erdélyi János, aki pataki ifjak könyvtára számára nyugtázta is a felajánlott összeget.

Ezt a nyugtátványt itt közöljük fakszimilében:

15 forint tízenöt forintos és harminc
krajcáról penzöben, melyet
Erdélyi János urtól az ifjúsági
könyvtár részére, mint a második
évi előadás jövedelmének részeként
felvettünk. Patak, febr. 7. 1854.
Erdélyi János

Az előadás j. D. K.

2. Művelődéstörténeti, színház- és irodalomtörténeti szempontból egyaránt értékesek az itt közölt pataki színlapok is. 1854. február 12-én adták a *Griseldis* című drámát. Fánecsy Lajos „fordította Fridrik Halm után”. Február 26-án Balogh István darabját, a *Mátyás diák*-ot játszott-

SÁROSPATAKON.

FELSŐBB ENGEDÉLYVEL.

Vasárnap, febr. 12-én 1854.

HELYBELI MŰKEDVELŐK ÁLTAL

A városi Kórház és Ujúság könyvtára javára
A VÁROSHÁZ TEREMÉBEN

ADATIK:

GRISELDIS.

Dráma 5 felvonásban, Halm Friderik után fordította Fényes Lajos.

SZEMÉLYEK:

Artus, király.	A. J.	Guineva, Artus király neje.	*k. a.
Lancelot, a tengeri.	D. G.	Orsolya, f. udvari hölgyek.	*k. a.
Tristán, a bölcs,	T. J.	Mercia, f. udvari hölgyek.	*k. a.
Gawin,	J. J.	GRISELDIS, Cedrik leánya, Per-	
Walrus Fereivál,	F. ár.	cival urja.	B. C. a.
Cedrik, szénegész (vak).	R. ár.		
Egy fiacskó.	S. Gy.	Apródok, foggyveresek.	— többen.

Belépti-díj: Földszint 20 kr. — Karzat 10 kr. p. p.

Kezdeté 7 órakor.

A pénztár este 5 órakor nyitatták meg.

ták. Március 12-én *Szigligeti A Rab* című műve volt soron. Megmaradt még a március 26-iki előadás eredeti színlapja is: *Obernyik Károly Örökség* című darabját adták elő „a helybeli műkedvelők”.

A *Pesti Napló* is megemlékezett erről a szép vállalkozásról, s az 1854. április 15-iki számban „*Sárospataki ujdonságok*” címmel ír színes beszámolót a pataki eseményekről. Adták még a fentebb leírt darabok mellett a *Tündérművelő*, a *Párizsi Naplopó*, a *Csikós*, a *Nőtelen Férj*, a *Marcsa*, a *Vallomások* című alkotásokat is.

3. Az előadásokkal kapcsolatos elszámolások, nyugták lapjain élő szavak közül szótörténeti szempontból is érdemesnek tartjuk feljegyezni a következőket: „3 font gyertya a gyertyamártótól”, „100 színlap nyomtatás”, „100 színczéduláért”, „Vendéglőstől 4 részlet sült, 6 részlet kenyér, 3 itze bor”, „800 belépti jegy nyomtatás”, „gyógyszertárba puder, flastrom, bajuszpedrő, pirosító, fehér plajbász, olaj”, „egy koncz zöld papiros belépti jegyekre”, „bibula belépti jegyekre”, „egy tábla gyapot mécsbélnek”, „színpad erősítéséhez”, „színház után bor”, „bor helyett

SÁROSPATAKON.

FELSŐBB ENGEDELEMNEL

Vasárnap, febr. 26-án 1854.

HELYBELI MŰKEDVELŐK ÁLTAL

A városi Kórház és Ifjúság könyvtára javára
A VÁROSHÁZ TEREMÉBEN
ADATIK:

ÁTYÁS DEÁK.

Vígjáték 3 actában, német és magyar nyelven. Írta Balogh István.

SZEMÉLYEK:

Deák	V. J.	Lőrincz apóci bécsnyi király fia	J. I.
Mária, erdőházi kántor	Sz. I.	Oláh János, kincstári írnok	Cs. S.
„Ismerőse	*h. a.	Gyula, budai csapáros	F. S.
„Ismerőse	R. dr.	Kincstári szolgá	P. J.
„Ismerőse	R. C. a.	1-ös	Sz. J.
„Ismerőse	B. D.	2-ös	E. F.
„Ismerőse	Sz. J.	3-ik	Sz. L.
„Ismerőse	T. H.	Gyula	K. Gy.
„Ismerőse	P. K.	Köze	Sz. K.
„Ismerőse	J. A.	Órsi prépost	P. K.
„Ismerőse	*h. a.	Kalocsa Imre, kincstári gondnok	K. Gy.
„Ismerőse	P. K.	Apródok	K. J.
„Ismerőse	L. I.		Sz. G.
„Ismerőse	K. A.		
„Ismerőse	Sz. G.		
„Ismerőse	G. P.		
„Ismerőse	K. Gy.		

Kezdeti-díj: Földszint 20 kr. — Karzat 10 kr. p. p.

Kezdeti 7 órakor.

A pénztár este 5 órakor nyitlik meg.

SÁROSPATAKON.

FELSŐBB ENGEDELEMNEL

Vasárnap, mart. 26-án 1854.

HELYBELI MŰKEDVELŐK ÁLTAL

A városi Kórház és Ifjúság könyvtára javára
A VÁROSHÁZ TEREMÉBEN
ADATIK:

ÖRÖKSÉG.

Dráma 5 felvonásban. Írta Öbernyik Károly.

SZEMÉLYEK:

Schmid Christian, pesti kereskedő	F. dr.	Béla, Mátyás gyermeke	S. Gy.
Estid	R. C. a.	Ferenc Schmid inasa	P. K.
Judit	*h. a.	Egy ügyvéd	P. J.
Földházi Vincze	L. S.	Paváro	Sz. I.
Csökördi ügyvéd	P. K.	„	B. I.
Nyárai Lajos	R. dr.	„	K. Gy.
Néni, Mátyás szobalánya	*h. a.	„	G. P.
		„	F. G.

Kezdeti-díj: Első hely 20 kr. — Földszint 10 kr. — Karzat 5 kr. p. p.

Kezdeti 7 órakor.

A pénztár este 5 órakor nyitlik meg.

Jövő színi előadás — felsőbb engedéllyel —
Húsvét utáni második vasárnap, April 30-án leend.

citromvíznek: két citrom, félfönt cukor, és fekete cukor”, „szerepek leírására”, „Fitainak borra trombitálásért a színpadnak megett”.

A pataki színpadokon állandóan megjelenő műkedvelő szó azt bizonyítja, hogy a nem hivatásos színész elnevezésére használt hangsornak semmi mellézköngéje nem volt (vö. Népművelés, 1957. szept. sz.). Roszszalló mellézköngét ez a szó csak akkor kapott, amikor az ún. öntevékeny, nem hivatásos színészek gyarló munkájukkal, illetőleg művészietlen játékaikkal, s dilettánskodásukkal tűntek ki. A műkedvelő szó eredeti jelentésének megfelelően ma is alkalmas nyelvi szerepének betöltésére. A pejoratív mellézköngét elveszti a szó, ha azok, akiket megnevez, valóban komoly munkájukkal adnak új megbecsülést a műkedvelő színpadnak és szónak.